

بیمه عمر و زندگی

انسان از آغاز پیدایش جوامع انسانی، در جستجوی غریزی به دنبال تأمینهای جسمی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بوده است. با توجه به همین نیاز بوده که شرکتهای بیمه با ارائه طرحهای متفاوت و ابتکاری متناسب با نیازهای جوامع انسانی در پی تأمین و تسهیل این غریزه ثبات مالی و اقتصادی برآمدند تا در زمان بروز حادثه ناگوار، شیرازه اقتصاد خانوادهها از هم نپاشد و افراد وابسته به شخص متوفی و یا حادثه دیده بتوانند از مزایای این تأمین اقتصادی بهره‌مند شوند. نیازهای خانواده در اغلب جوامع بشری با هر درجه‌ای از پیشرفت و تکامل را می‌توان به شرح زیر طبقه‌بندی کرد:

تأمین درآمدی معین و مشخص برای افرادی که خانواده پس از فوت آنان آور خانواده
تأمین درآمدی معین و مشخص برای ایام از کارافتادگی، پیری و بازنشستگی.

بیمه‌های اشخاص (عمر، حادثه، درمانی) یکی از شاخصهای شناخته شده برای سنجش میزان تأمین و رفاه مردم کشورهاست و کشورهایی که افراد آن به فراخور نیاز خود از این تأمین برخوردارند، با اطمینان و اعتماد بیشتری در برنامه‌ریزی توسعه و گسترش جامعه خویش مشارکت می‌نمایند. بیمه‌های عمر در مراحل بدوی خود بر پایه اصول علمی و فنی در رابطه با جدولهای حق بیمه و نحوه انتخاب مخاطرات پایه‌گذاری نشده بود و در واقع پیدایش جدول مرگ و میر (۲) نقطه عطفی در تاریخچه بیمه عمر محسوب می‌شود و به همین دلیل امروزه بیمه‌گران در زمان گزینش بیمه‌گذاران عوامل زیر را برای قبول یا رد یک پیشنهاد و تعیین حق بیمه مناسب وضعیت سنی و سلامت بیمه‌گذار در نظر می‌گیرند.

۱- سن

در بیمه‌های عمر، سن بیمه‌گذار عامل اصلی تعیین نرخ حق بیمه به شمار می‌رود و به همین دلیل جداول حق بیمه با کاربرد جدول مرگ و میر، هزینه‌های بیمه‌گر و نرخ سود حاصل از سرمایه‌گذاری تنظیم می‌شود

۲- جنسیت

در اغلب مناطق جهان به اثبات رسیده است که زنان از عمر طولانی‌تری برخوردارند و متوسط طول عمرشان بیشتر است. بدین جهت در شرکتهای بیمه جداول جمعیتی نیز برحسب مردان و زنان تهیه می‌شود که این جداول در زمان محاسبه حق بیمه به کار می‌آید.

۳- وضعیت جهانی

ساختار فیزیکی بدن انسان یکی از عوامل مهم و تعیین کننده در انتخاب و یا رد شخص متقاضی بیمه عمر به حساب می‌آید. پیشرفت علم پزشکی و تشخیص پزشکی و آزمایشهای متعددی که انجام می‌شود بیمه‌گر را در وضعیت کاملاً مناسبی قرار می‌دهد تا با آگاهی نسبت به پذیرش یک بیمه شده با نرخ استاندارد و یا غیراستاندارد و یا اضافه نرخ پزشکی بیمه‌نامه عمر صادر کند.

۴- تاریخچه سلامتی خانواده

بسیاری از آمار و تجربه‌ها نشان داده که عمر طولانی و زیاد یک امر موروثی در خانواده‌هاست. عمر طولانی ممکن است ریشه در توارث و یا محیط و شرایط زیست خانواده داشته باشد. بعضی از بیماریها موروثی است و به همین دلیل علت مرگ والدین و یا سایر اعضای خانواده می‌تواند در زمان پذیرش خطر عامل تعیین کننده محسوب شود.

۵- شغل و حرفه

در کشورهایی که شرکتهای بیمه، بیمه‌های عمر گروهی صنعتی را در بازار عرضه می‌کنند، شغل و حرفه بیمه‌گذاران یکی از مهمترین عوامل ارزیابی خطر محسوب می‌شود، زیرا بسیاری از مشاغل اثرات ناخوشایند خود را به مرور بر زندگی بیمه‌گذاران نشان می‌دهد، زیرا افرادی که در معادن کار می‌کنند و یا شرایط محیط کارشان مساعد و مناسب نیست در درازمدت با مرگ و میر بیشتری در مقایسه با سایر گروه‌ها روبه‌رو می‌شوند.

صور مختلف بیمه‌های عمر در جهان

جوامع انسانی نیازهای مختلف اقتصادی دارند و با همین دیدگاه شرکتهای بیمه طرحهای متفاوتی متناسب با نیاز این جوامع ارائه داده‌اند. آنچه ما در اینجا به آن اشاره می‌کنیم تقسیم‌بندی مختلف بیمه‌های عمر است، حال آنکه هریک از نمونه‌های ذکر شده دارای زیر گروههای بسیار متفاوتی است.

بیمه‌های تمام عمر

بیمه عمر زمانی

بیمه ها مختلط پس انداز

بیمه های مستمری

بیمه ها بازنشستگی

بیمه های عمر گروهی

بیمه های تمام عمر

خطر فوت

در این نوع پوشش بیمه‌ای، قرارداد برای تمام مدت عمر بیمه‌گذار بسته می‌شود، و حق بیمه نیز به‌طور سالانه پرداخت می‌گردد. البته می‌توان ترتیب پرداخت حق بیمه را طوری تنظیم کرد که برای تمام عمر نباشد، بلکه با رسیدن بیمه‌گذار به سن بازنشستگی خاتمه پیدا کند. سرمایه تعیین شده در صورت فوت بیمه شده به وراث قانونی او پرداخت می‌شود.

بیمه عمر دارای انواع دیگری است از قبیل :

بیمه تمام عمر با پرداخت حق بیمه در تمام طول قرارداد

بیمه تمام عمر با پرداخت محدود حق بیمه

بیمه عمر مشترک

بیمه عمر زمانی

بیمه عمر در صورت فوت و یا به اصطلاح دیگر بیمه عمر ساده زمانی، نوعی از بیمه اشخاص است که پوشش بیمه‌ای برای مدت معینی ارائه می‌شود سرمایه بیمه در صورت فوت بیمه شده در اثناء مدت اعتبار قرارداد قابل پرداخت است و در صورتی که بیمه‌شده تا پایان قرارداد در قید حیات باشد وجهی بابت تعهدات بیمه‌گر به بیمه‌گذار پرداخت نخواهد شد. این گونه بیمه‌نامه‌ها برای مدتهای کمتر از یک سال و تا چندین سال صادر می‌شود. انواع دیگر بیمه‌های عمر زمانی به شرح زیر می‌باشد:

بیمه‌های عمر زمانی قابل تبدیل

بیمه‌های عمر زمانی با سرمایه نزولی (مانده بدهکار)

بیمه‌های عمر زمانی قابل تمدید

بیمه‌های مختلط پس انداز

و به دلیل همین خصوصیت، بیمه‌های مختلط پس انداز از رایج‌ترین نوع بیمه‌های عمر محسوب می‌شود. این نوع بیمه‌نامه در چند دهه اخیر به علت ارائه پوششهای مناسب در صورت فوت نابهنگام بیمه‌گذار برای بازماندگان او و نیز جنبه پس اندازی و ذخیره‌سازی آن برای زمانی که بیمه‌گذار در قید حیات است، از استقبال همگانی برخوردار شده است. این بیمه‌نامه دارای اشکال متفاوتی است که به چند نمونه از آن اشاره می‌کنیم.

بیمه‌های پس انداز سرمایه‌گذاری

بیمه‌نامه پس انداز با کاهش حق بیمه در سالهای اول

بیمه‌نامه پس انداز با دو برابر سرمایه در صورت فوت

بیمه‌نامه پس انداز با دو برابر سرمایه در صورت حیات

بیمه‌نامه پس انداز با حق انتخاب

بیمه‌های مستمری

در بیمه‌نامه‌های مستمری، بیمه‌گر پرداخت مستمری را برای مدت معین و یا تمامی حیات بیمه شده تعهد می‌کند. این نوع بیمه‌نامه در کشورهای پیشرفته و مترقی با استقبال و درخواست عامه مردم مواجه شده است. به عبارت ساده‌تر بیمه‌های مستمری به کار افرادی می‌آید که در دوران حیات و فعالیت خود سرمایه‌ای را اندوخته‌اند و اینک می‌خواهند حداکثر بهره را از آن بگیرند. معمولاً افرادی که نگران حال بازماندگان خود نیستند و نمی‌خواهند ارنیه‌ای از خود برجای گذارند و مایل نیستند در دوران پیری و از کار افتادگی با مشکلات مالی مواجه گردند روبه سوی بیمه‌های مستمری می‌آورند.

بیمه‌های مستمری دارای انواع متفاوتی به شرح زیر است :

مستمری با برگشت حق بیمه

مستمری متغیر

مستمری مضاعف

مستمری مخفف

مستمری با فاصله

مستمری بلافاصله

در بیمه‌نامه‌های مستمری، به خلاف بیمه‌های عمر خطر زیستن طولانی بیمه‌گذار بر اساس جداول مرگ و میر تحت پوشش قرار می‌گیرد.

بیمه‌های بازنشستگی

بیمه‌های بازنشستگی خصوصی در کلیه کشورهای پیشرفته و مترقی جهان ریشه در توسعه اقتصادی و اجتماعی ساختار قرن بیستم دارد و هدف آن ایجاد پوشش اقتصادی برای تعدادی از انسانهای پیر، مسن و از کارافتاده است. در این روزگار مشکلات تأمین منابع مالی و اقتصادی سالخوردگان مسئله‌ای مهم و روبه دامنه‌یابی به شمار می‌رود، اگرچه صرف وجود مشکل نمی‌تواند توجیه‌کننده پدیده گسترش روزافزون این گونه طرحها باشد. با توجه به این که امکانات کار و فعالیت برای افراد بازنشسته و مسن کاهش می‌یابد در حالی که همزمان نیازهای مادی و اقتصادی و درمانی آنها افزایش پیدا می‌کند، بیمه‌های بازنشستگی راه حلی برای تهیه یک درآمد اضافی برای روزگاران پیری و ناتوانی است.

بیمه‌های عمر گروهی

آنچه ما امروز به نام بیمه‌های گروهی می‌شناسیم، یکی از پدیده‌های جدید شمرده می‌شود و بیش از ۶۰ تا ۷۰ سال از پیدایش آن نمی‌گذرد. بیمه‌های گروهی طرحی است که بر اساس آن تعداد زیادی از مزایای بیمه‌ای استفاده می‌کنند. رشد و توسعه بیمه‌های گروهی در جهان، همزمان با انقلاب صنعتی در اروپا آغاز شد و با توجه به وامهای رفاهی کارفرمایان و به منظور تأمین کارکنان خود و افراد تحت تکفل آنها از ارائه این گونه پوششها توسط شرکتهای بیمه استقبال گردید.

کلیه طرحهای عمر که به طور خلاصه از آنها نام بردیم قابلیت ارائه گروهی را دارند. بیمه‌های گروهی دارای نرخ پایین‌ترند و در ضمن اصول و شیوه بیمه‌گری آنها هم سهل‌تر و ساده‌تر است. این گونه قراردادهای توسط کارفرمایان با بیمه‌گران منعقد می‌شود و مدت آن معمولاً یکساله است. نحوه تعیین سرمایه بیمه‌ای معمولاً به صورت چند برابر حقوق ماهانه، یعنی ۳۰، ۶۰ یا ۱۲۰ برابر آن است. خطراتی که بیمه‌گر تعهدی در جبران خسارت آن ندارد:

بیمه عمر هم مانند سایر رشته‌های بیمه دارای استثنائاتی است که شامل خطرات زیر می‌شود، مگر این که بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار توافق دیگری شده باشد. خودکشی و یا سعی در خودکشی توسط بیمه شده در طول دو سال اول بیمه‌نامه. در بعضی از کشورها شرایط بیمه‌نامه این مدت را یک سال و بعضی ۳ سال ذکر کرده‌اند.

خطر جنگ، شورش، آشوب، بلوا.

فوت ناشی از مشارکت در مسابقات سرعت، پروازهای اکتشافی و اکروباتی.

در این گونه موارد، بیمه‌گر تعهدی در جبران خسارت ندارد و صرفاً به پرداخت ذخیره ریاضی درمورد بیمه‌نامه‌هایی که دارای ذخیره ریاضی است اکتفا می‌کند.